

КРИЦЯ

Підтримка відновлення
Криворізького району

Діагностичний інструментарій для скринінгу труднощів у розвитку дітей дошкільного віку

В межах реалізації проєкту “КРИЦЯ: Підтримка відновлення Криворіжжя” у його частині «Доступ до освіти та якість освіти для дітей віком 3–17 років. Підтримка для дітей з особливими потребами». Цей проєкт фінансується Великим Герцогством Люксембург та реалізується LuxDev (Luxembourg Development Cooperation Agency), Proman і Фондом розвитку підприємництва.

ЗМІСТ

Вступ	3
Методичні рекомендації щодо користування діагностичним інструментарієм	5
Діагностичний інструментарій (діагностичні методики, інструментарій, цілі з конкретизованими індикаторами, покрокові інструкції, спостережувані показники, шкала оцінювання) для швидкого обстеження (скринінгу) дитини 3-6(7) років у чотирьох напрямках розвитку (фізичний, когнітивний, емоційний, мовленнєвий)	8
Протокол скринінгового обстеження розвитку дитини 3-6(7) років	26

ВСТУП

Актуальність. Сучасна дошкільна освіта потребує швидких, надійних та етично вивірених способів первинної оцінки розвитку дитини, які допомагають вихователю (психологу, студенту-практиканту) вчасно помітити «зони росту» та ризики і, за потреби, запропонувати додаткове обстеження без стигматизації.

Запропонований інструментарій призначений саме для скринінгу — короткого, структурованого «першого погляду», який за 15–25 хвилин охоплює чотири провідні напрями розвитку 3–6(7)-річних дітей: фізичний, когнітивний, емоційно-соціальний і мовленнєвий. Він поєднує прості за формою завдання з чіткими кроками проведення, спостережуваними індикаторами та шкалою оцінювання 0–2 бали, що дозволяє уніфікувати процедуру й підвищити узгодженість у діях тих, хто діагностує та спостерігає за дитиною.

Інструментарій відповідає гуманістичній логіці оцінювання: «спочатку успіх» (принцип «теплого старту»), нейтральні підбадьорювання без підказок і право дитини відмовитись.

Особливості.

- **Скринінгова логіка:** коротка тривалість, чотири напрями, 0–2 бали за кожне завдання, інтерпретація сумарних балів і чіткий «пори́г» для рекомендації розгорнутого обстеження (за стійких «ризик»-показників у двох і більше напрямках).
- **Процедурна прозорість:** покрокові інструкції, чітко визначені індикатори якості виконання, типові помилки й миттєві підказки, адаптаційні варіанти виконання дитиною дії (спрощення/ускладнення) з урахуванням віку та індивідуальних потреб.
- **Безпека та етика:** інформована згода батьків/законних представників, гігієна, контроль втоми/перезбудження, регламент кількості спроб, вимоги до простору та матеріалів, недопущення травматизації.
- **Педагогічна корисність:** кожне завдання має очевидну можливість «перенесення» у повсякденну практику (рухливі вправи, груба та дрібна моторика, увага, пам'ять, емоційна компетентність, мовлення), а короткі формули зворотного зв'язку допомагають підтримувати дитину тут-і-тепер.

Переваги для закладу дошкільної освіти:

- **Швидкий старт у практиці:** прості матеріали (стрічка, кубики, намистини, картки, олівці) й зрозумілі інструкції дозволяють без спеціальної апаратури опанувати базову діагностичну культуру.
- **Єдина «мовна рамка»:** шкала 0–2 та описані індикатори підвищують порівнюваність спостережень.
- **Дитиноцентрованість:** вправи нагадують гру, а педагогічні підказки закріплюють саморегуляцію й упевненість, що важливо для створення безпечного освітнього середовища.
- **Інклюзивність:** передбачені адаптаційні варіанти виконання дитиною дії для дітей із сенсорними труднощами, РАС/РДУГ, мовленнєвими особливостями (візуальні опори, ритмізація, поетапність, спрощення інструкцій).

- **Управлінська користь:** зведені бали й короткі якісні нотатки стають підставою для планування індивідуалізованих завдань, партнерської розмови з батьками та, за потреби, маршрутизації до фахівців (логопед, нейропсихолог, педіатр, психолог).

• **Місце інструментарію в освітньому процесі.** Скринінг не замінює повної психолого-педагогічної діагностики, а слугує «світлофором» для прийняття подальших рішень: «зелений» (7–8 балів за блок) — можна ускладнювати; «жовтий» (4–6) — норма з зонами росту, ввести цільові вправи; «червоний» (0–3) — індивідуалізація та/або рекомендація до розширеного обстеження. Така логіка узгоджується з культурами доказового виховання: коротко, системно, без оцінювання особистості дитини.

Очікувані результати впровадження. Фахівець буде мати можливість:

- організувати безпечний простір і процедуру короткого обстеження;
- користуватися уніфікованими інструкціями та шкалами;
- давати підтримувальний, неоцінювальний фідбек (зворотній зв'язок);
- грамотно фіксувати дані й інтерпретувати їх у межах компетенції скринінгу;
- комунікувати результати батькам і команді фахівців професійною, етичною мовою.

Усі покрокові процедури, індикатори, шкали, типові помилки, підказки та адаптаційні варіанти виконання дитиною дії, на які посилаються ці рекомендації, докладно подані у вихідному інструментарії.

Методичні рекомендації щодо користування діагностичним інструментарієм

1. Етика, безпека та підготовка

- 1.1. Отримай інформовану згоду батьків/законних представників. Поясни мету: це не «іспит» для дитини, а коротка гра-перевірка, що допоможе краще дібрати навчальні завдання.
- 1.2. Переконайся у готовності простору: рівна неслизька підлога, відстань між дітьми $\geq 1,5$ м; поруч килимок для вправ на рівновагу; достатнє світло; столи/стілці відповідно до зросту.
- 1.3. Перевір матеріали: стрічка/лінійка, таймер, намистини $\varnothing \geq 1,5$ –2 см, товстий шнурок, аркуші з доріжками та контурами, олівці (бажано трикутні), кубики різних розмірів і кольорів, прості сюжетні картки, лялька/ведмедик, чашки, м'яч.
- 1.4. Дотримуйся гігієни: миття/антисептика рук до і після «Намиста», обробка матеріалів; використовуй гіпоалергенні матеріали.
- 1.5. Сплануй дозування: 15–25 хв загалом (за потреби — два підходи по ~ 15 хв), не більше двох залікових спроб у силових/балансових вправах, паузи 30–60 с між серіями.
- 1.6. Використовуй «теплий старт»: почни з однієї-двох простих вправ, що гарантовано вийдуть, — це знижує тривогу і підвищує співпрацю.
- 1.7. Пам'ятай про нейтральні підбадьорювання («Спробуй ще», «У тебе майже вийшло») і уникай підказок, що розкривають відповідь.
- 1.8. Зупиняй процедуру за сигналами втоми/перевантаження, скаргами дитини, зміною кольору обличчя, пітливістю; фіксуй випадки в протоколі.

2. Структура проведення та оцінювання

- 2.1. Обери 1–2 завдання в кожному з чотирьох напрямів (фізичний, когнітивний, емоційно-соціальний, мовленнєвий) відповідно до віку (3–4; 4–5; 5–6(7) років).
- 2.2. Перед кожним завданням: короткий показ/демонстрація, чітка інструкція, одна тренувальна спроба (де передбачено), далі — залікові спроби.
- 2.3. Спостерігай і відмічай індикатори якості: техніка, послідовність дій, самоконтроль, стратегії (ритмізація, вербалізація), реакція на зміну правил.
- 2.4. Оцінюй кожне завдання за шкалою 0–2: 2 — виконує повністю, самостійно, у межах вікової норми; 1 — частково, з додатковим часом або мінімальною підказкою; 0 — не виконує, відмовляється, потребує значної допомоги.
- 2.5. Записуй кращий результат із двох спроб (де це передбачено), з коротким коментарем про стратегії/типові помилки.
- 2.6. Підсумуй бали в межах кожного блоку (максимум 8) і зроби орієнтовну інтерпретацію: 7–8 — норма/вище; 4–6 — норма з зонами росту; 0–3 — потрібна індивідуалізація та (за стійких ознак у ≥ 2 напрямках) — маршрут до фахівців.
- 2.7. Зворотний зв'язок дитині — короткими «формулами підтримки»: «Ти тримав рівновагу довше — відчув, як допомагає спокійне дихання?».

«Пальчики працювали як щипчики — намистини слухняно нанизувались».

3. Покрокові підказки по ключових завданнях

Нижче — «коротка шпаргалка» з ризиками/адаптаційними варіантами виконання дитиною дії (пам'ятай: детальні інструкції — у повному описі завдань).

3.1. ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК

- «Баланс — лелека/бусол»: безпечна зона, 2 спроби на ногу, фіксує кращий час; підказки: «Погляд — на крапку», «Дихаємо рівно». Спрощення — доторк до стіни; ускладнення — заплющені очі на останні 2 с. Ризики: падіння — килимок збоку, взуття з фіксацією п'яти.
- «Стрибок із місця»: дві залікові спроби, вимір від стартової лінії, нагадує «м'які коліна»; уникати приземлення «жорстко на п'яти». Килимок у зоні приземлення.

Дрібна моторика/графомоторика.

- «Намисто»: 30 с, рахуйте намистини разом; нагадування «Шнурок — як голка». Великі намистини, під наглядом; миття рук після.
- «Доріжки й контури»: слідкуй за хватом олівця (трипальцевий), натиском і посадкою; дозуй 3–5 хв, роби мікропаузи.

3.2. КОГНІТИВНИЙ РОЗВИТОК

- «Вежа й міст»: попроси вербалізувати план («спочатку... потім...»), підсумуй стійкість «пальчик-тестом».
- «Сортувальник із правилами»: чітко оголошуй зміну правила, використовуй наліпки-символи.
- «Запам'ятай і повтори»: нарощуй довжину послідовності віковими кроками; дозволяй «шепіт-стратегію».
- «Скільки кому?»: синхронізуй дотик і слово, працюй з порівняннями «більше/менше/порівну».
- «Знайди закономірність»: починай з АВАВ, далі — ААВ; проси озвучити правило.

3.3. ЕМОЦІЙНО-СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК

- «Впізнай почуття»: не використовуй надто інтенсивні зображення страху/злості; проси приклад ситуації та причину («бо...»).
- «Що подумає лялька/ведмедик?»: повільно програвай сценарій «бачила/не бачила», став уточнювальні запитання.
- «Статуя»: 3–4 раунди по 15–20 с, чіткий сигнал «стоп», контролюй дистанцію.

3.4. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ

- «Послухай і зроби»: будуйте інструкції від 1 до 3 кроків; підкреслюй послідовність «спочатку... потім...».
- «Розкажи за картинкою»: дай «скелет історії» (Де? Хто? Що сталося? Чому? Чим закінчилось?).
- «Із чого починається слово?»: для молодших — плескання складів; для старших — добір слів на звук; за потреби — коротка артикуляційна підказка з люстерком.

4. Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії та інклюзія

- РАС/РДУГ: менші набори стимулів, чіткі візуальні опори, ритмізація (плеск/лічба), часті короткі паузи.
- Сенсорні особливості: контроль гучності музики, приглушене світло, відсутність різких запахів (краще олівці, ніж маркери).
- Моторні труднощі: спрощення пози (баланс із доторком до стіни), зменшення часу утримання, більше відпочинку.
- Мовленнєві: жестові/візуальні підказки, спрощені інструкції з паузами, моделювання коротких фраз.

5. Комунікація з батьками/командою (етичні формули)

- «Ми провели короткий ігровий скринінг розвитку (15–25 хв). Це не діагноз і не оцінка дитини, а підказка для планування занять».
  - «У більшості завдань [ім'я] впорав(лася) відповідно до віку; ось кілька вправ, які будемо практикувати для зміцнення...»
- «Є ознаки, що потребують додаткової уваги в ... (2+ напрями) — рекомендуємо консультацію ... (логопед/нейропсихолог/педіатр/психолог). Ми допоможемо з маршрутом».

6. Якість виконання і самоаналіз

Після кожного скринінгу коротко відповідай собі на три запитання:

1. Чи була інструкція лаконічною та однаковою для всіх дітей?
2. Чи дотримав(ла)ся дозування/безпеки/пауз?
3. Що саме я зафіксував(ла) як стратегії дитини (а не тільки результат)?

ДІАГНОСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДЛЯ ШВИДКОГО ОБСТЕЖЕННЯ (СКРИНІНГУ) ДИТИНИ 3–6 РОКІВ У ЧОТИРЬОХ НАПРЯМАХ РОЗВИТКУ (ФІЗИЧНИЙ, КОГНІТИВНИЙ, ЕМОЦІЙНИЙ, МОВЛЕННЄВИЙ)

Загальні правила проведення

<i>Тривалість</i>	15–25 хв (за потреби розбити на 2 підходи по ~15 хв).
<i>Принцип «теплий старт»</i>	1–2 прості, успішні для дитини вправи на початку.
<i>Нейтральні підбадьорювання</i>	(«Спробуй ще», «Майже вийшло»), без підказок на відповідь.
<i>Етика</i>	інформована згода батьків/законних представників; повага до сигналів втоми/перевантаження; право відмовитися.
<i>Шкала оцінювання та вікові прогнозовані відповіді або дії дитини</i>	Кожне завдання оцінюється 0–2 бали: 2 — виконує повністю/самостійно/за віковою нормою; 1 — частково/з додатковим часом/із мінімальною підказкою; 0 — не виконує/відмовляється/потребує значної допомоги.
Інструментарій є скринінговим. За стійких «ризик»-показників у 2+ напрямках розвитку — рекомендувати розгорнуте обстеження у фахівців (логопед/нейропсихолог/педіатр/психолог).	

ДІАГНОСТИЧНІ МЕТОДИКИ, ІНСТРУМЕНТАРІЙ, ЦІЛІ З КОНКРЕТИЗОВАНИМИ ІНДИКАТОРАМИ, ПОКРОКОВІ ІНСТРУКЦІЇ, СПОСТЕРЕЖУВАНІ ПОКАЗНИКИ, ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Позначення віку	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	3–4 роки
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	4–5 років
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	5–6(7) років

1. ФІЗИЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ (4 завдання)

1.1. «БАЛАНС — ЛЕЛЕКА» (СТАТИЧНА РІВНОВАГА)

Мета: розвивати статичну рівновагу та контроль пози; формувати вміння утримувати центр маси над опорною площею; тренувати м'язовий корсет стопи/гомілки/стегна; розвивати концентрацію уваги й саморегуляцію дихання.

Матеріали: клейка стрічка/лінія на підлозі, таймер/пісочний годинник, фішки/стікери (для позначення місця), килимок (для безпечного падіння збоку).

Підготовка простору: рівна несквозка підлога, відстань 1,5–2 м до меблів/стін, поруч — килимок; взуття з фіксацією п'яти або босоніж (якщо тепла, чиста підлога).

Процедура (кроки): Показ: вихователь демонструє «стійку лелеки (бусола)»: стояння на одній нозі, руки на поясі, погляд на точку перед собою.

Розминка 1 хв: перекати з п'яти на носок, колові рухи стопами.

Завдання: «Зупинись як лелека». Обрати «опорну» ногу (потім — змінити). Руки на поясі, погляд на позначку на підлозі/стінах.

Дві спроби на кожен ногу; фіксуємо **кращий час**.

Коротка релаксація: «дихання животиком» 10–15 с.

Спостережувані індикатори:

- старт без розгойдування;
- стабільність таза/корпусу;
- контроль стопи (без «завалів» на внутрішній/зовнішній край);
- дихання рівне;
- тривалість утримання пози.

Шкала оцінювання (за кращою спробою, у секундах)

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	3–5 с = 2; 1–2 с = 1; 0 с = 0
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	5–7 с = 2; 3–4 с = 1
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	≥8–10 с = 2; 4–7 с = 1

Типові помилки: махи руками, «стрибки» на опорній нозі, погляд блукає, коліно «падає» всередину.

Миттєві підказки: «Погляд — на крапку», «Дихаємо рівно», «Плечі вниз», «Нога — корінь дерева».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Спрощення: доторк пальцем до стіни; руки розвести в сторони; підняту ногу тримати низько.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): заплющити очі на останні 2 с; тримати руки на потилиці; стояти на м'якому килимку.

Ризики та профілактика:

- *Ризик падіння/підвертання гомілковостопного суглоба.* → антиковзке покриття, килимок збоку, страхування дорослим.
- *Перевтома м'язів стопи.* → максимум 2 спроби/нога, пауза 30–40 с.
- *Вегетативні реакції у дітей із порушеннями вестибулярної функції.* → коротші спроби, підтримка рукою.

1.2. «СТРИБОК ІЗ МІСЦЯ» (ДИНАМІЧНА КООРДИНАЦІЯ)

Мета: розвивати вибухову силу й координацію нижніх кінцівок; відпрацьовувати техніку відштовхування й двоногого приземлення з амортизацією; тренувати просторове прогнозування («наскільки далеко стрибну»).

Матеріали: стрічка/лінія старту, рулетка/лінійка, маркер для позначення місця приземлення, килимок/доріжка.

Підготовка: лінія старту чітка, зона приземлення — м'яка/антиковзка; взуття спортивне або босоніж (за умов безпеки).

Процедура: Показ: стопи — паралельно, ширина плечей; легкий замах руками; відштовхування двома ногами; **приземлення — на напівзігнуті коліна**, руки вперед для балансу.

Розминка: присідання ×5, переكاتи на стопах, 2–3 «пробні малі підскоки».

Дві залікові спроби. Вимір — від лінії старту до найближчої точки торкання п'ят.

Записуємо кращий результат.

Шкала оцінювання (у сантиметрах)

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	20–30 = 2; 10–19 = 1
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	30–45 = 2; 20–29 = 1
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	45–60+ = 2; 30–44 = 1

Індикатори техніки: синхронність відштовхування; активний замах; стабільне приземлення без «падіння назад»; коліна не «зводяться» всередину.

Типові помилки: приземлення на прямі коліна; падіння на п'яти без амортизації; асиметричний поштовх; заступ за лінію до стрибка.

Підказки: «М'які коліна», «Руки — допомагають уперед», «П'ятки — тихо!».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Спрощення: коротша дистанція-мішень (наклейка 20–25 см); стрибок через мотузку низько.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): «стрибок-мішень» у кільце; стрибок із паузою у присіді перед поштовхом; серія з 3 послідовних стрибків із підсумковою відстанню.

Ризики та профілактика:

- *Перевантаження колін/попереку, падіння назад.* → навчити приземленню: «тихо-м'яко», коліна напівзігнуті; килимок; не більше 2 залікових спроб.
- *Зіткнення дітей.* → індивідуальний вихід на старт, чітка черга.
- *Ковзання у взутті.* → перевірити підошву, витерти пил із підлоги.

1.3. «НАМИСТО» (ДРІБНА МОТОРИКА, БІМАУНАЛЬНА КООРДИНАЦІЯ)

Мета: розвивати точність тонких рухів пальців, узгодженість обох рук (домінантна — маніпулює, недомінантна — стабілізує), окомір і темп діяльності; тренувати витримку та планування послідовності дій.

Матеріали: товстий шнурок із жорстким кінчиком, намистини $\varnothing \geq 1,5-2$ см (без дрібних деталей), таймер на 30 с, лоток.

Підготовка: дитина сидить за столом, ступні стоять на підлозі; освітлення достатнє; волосся зібране (щоб не заважало).

Процедура: Показ 10 с: як тримати шнурок; як підносити намистину до кінчика шнурка; як протягувати.

Завдання: «За 30 секунд нанизай якомога більше намистин». Одна тренувальна спроба + одна залікова.

Наприкінці — порахувати разом (розвиток лічби/мовлення: «Скільки вийшло?»).

Шкала оцінювання (кількість намистин за 30 с)	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	4–5 = 2; 2–3 = 1
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	6–7 = 2; 4–5 = 1
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	8–10 = 2; 5–7 = 1

Індикатори якості: пінцетний/щипцевий захват; стабілізація шнурка другою рукою; рівний темп без поспіху; зосереджений погляд; мінімум падінь намистин.

Типові помилки: «пінцетний/щипцевий» захват слабкий; спроби проштовхувати силою; покладання шнурка на стіл.

Підказки: «Шнурок — як голка», «Пальчики — щипчиком», «Повільно-рівно».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Спрощення: більший отвір намистин, жорсткіший «головний» кінець шнурка; фіксований шнурок (закріпити скотчем).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): чергування кольорів за зразком (послідовність 2–3 кольори); нанизування двома руками поперемінно (правою/лівою).

Ризики та профілактика:

- *Ризик проковтнути/вдихнути дрібні деталі.* → намистини лише великі; під наглядом дорослого; після заняття — перерахунок і збирання.
- *Напруження очей/шиї.* → висота столу відповідає росту; перерва 20–30 с після спроби.
- *Алергія на матеріали.* → гіпоалергенні намистини, миття рук.

1.4. «ДОРІЖКИ Й КОНТУРИ» (ЗОРОВА-МОТОРНА ІНТЕГРАЦІЯ, ГРАФОМОТОРИКА)

Мета: розвивати контроль олівця (сила натиску, стабільність хвату), точність ведення лінії, візуальне стеження, координацію «око-рука»; готувати до письма (базові траєкторії — пряма, коло, перехрест).

Матеріали: аркуш із трьома доріжками (широка/середня/вузька), контури кола та хреста пунктиром, олівці (трикутні — бажано), антиковзкий килимок для аркуша.

Підготовка посадки: спина — пряма, передпліччя — на столі, стопи — на підлозі; світло зліва (для праворуких) / справа (для ліворуких).

Процедура: Показ хвату «трипальцевий»; коротка «розминка пальців» (пощипування, «кільця»).

Завдання 1: обвести лінію в **широкій** доріжці без виходу за край.

Завдання 2: те саме — у середній і вузькій.

Завдання 3: обвести **коло** та **хрест** по пунктирах.

Час — орієнтовно 3–5 хв на весь комплект без поспіху.

Шкала оцінювання (якість виконання)

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	широка доріжка + коло = 2; помірні виходи = 1
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	2 доріжки + коло/хрест = 2; 1 доріжка = 1
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	усі доріжки + обидва символи = 2; дрібні неточності = 1

Індикатори якості: стабільність хвата; рівний натиск; очі «ведуть» лінію; мінімум виходів за контур; завершеність фігур.

Типові помилки: надмірний натиск (ламає грифель), «кусає» контур, нестабільна посадка, «хапальний» хват усією долонею.

Підказки: «Лінія — стежка, не виходимо за траву», «Олівець — легкий», «Очі попереду, рука — за очима».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Спрощення: трафарети з бортиком; товсті маркери; короткий олівець-«пеньок» для формування трипальцевого хвата; більші контури.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): штрихування в заданому напрямку; поєднання фігур у послідовність (коло-хрест-квадрат); «дзеркальне» обведення лівою/правою рукою.

Ризики та профілактика:

- *Перевтома дрібних м'язів кисті/очей.* → мікропаузи 20 с («пальчикова гімнастика», подивитися у вікно вдалечінь).
- *Невдала посадка — напруження спини/шиї.* → відрегулювати стіл/стілець, контролювати кут згину ліктя $\sim 90^\circ$.
- *Алергія/чутливість до запахів маркерів.* → використовувати олівці, провітрювати.

Шкала, підсумок і фіксація результатів

Кожне завдання: 0–2 бали (за вашими порогоми).

Макимум за блок = 8 балів.

Орієнтовна інтерпретація	
7–8	вікові нормативи засвоєні/вищі, можна ускладнювати.
4–6	у межах норми з окремими зонами росту; дати цільові вправи.
0–3	потрібна індивідуалізація/консультація фахівців (ФРМ-інструктор/ерготерапевт/логопед за потреби).

ЗАГАЛЬНІ РИЗИКИ ТА ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ДЛЯ ВСІХ 4 ЗАВДАНЬ	
Простір	без перешкод і слизьких ділянок; відстань між дітьми $\geq 1,5$ м.
Одяг/взуття	зручні, фіксація п'яти, відсутні шнурки, що волочаться.
Медичні застереження	при ГРВІ, запамороченні, болю в суглобах/спині — навантаження зменшити або перенести.
Гігієна	миття рук до/після «Намиста»; обробка матеріалів.
Дозування	не більше 2 залікових спроб у силових/балансових вправах; перерви 30–60 с.
Спостереження за станом	колір обличчя, пітливість, скарги — підстава зупинити вправу.

Короткі формули зворотного зв'язку (для дитини)

- «Ти тримав рівновагу довше — відчув, як допомагає спокійне дихання?»
- «Приземлення було м'яким — коліна посміхалися!»
- «Пальчики працювали як щипчики — намистини слухняно нанизувались.»
- «Лінія рівна — очі вели, рука слухалась.»

2. КОГНІТИВНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ (5 завдань)

2.1. «ВЕЖА Й МІСТ» (ПРОСТОРОВЕ КОНСТРУЮВАННЯ)

Мета (з індикаторами): планування дій (дитина проговорює намір: «спочатку вежа, потім міст»). Просторове мислення: добір блоків за розміром/стійкістю (широка основа, симетрія). Перевірка гіпотез: пробує й коригує конструкцію без фрустрації.

Матеріали: 10–12 кубиків (різні розміри бажано), рівна поверхня.

Процедура: Показати 10–15 с приклад стійкої основи (2–3 кубики) без завершеної вежі.

Інструкція 1: «Побудуй вежу якнайвище». Дозволити 1–2 хв.

Інструкція 2: «Тепер побудуй міст: дві опори + перекладина зверху».

Запитання на планування: «Що візьмеш спочатку? Чому так?»

Перевірка стійкості: легенько торкнутися конструкції — чи не руйнується.

Спостережувані показники:

План: називає послідовність кроків;

Вибір: великі кубики в основу, менші — вище;

Стійкість: конструкція не падає від легкого дотику;

Гнучкість: замінює елемент після невдачі.

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	вежа ≥ 6 + простий міст = 2; лише вежа ≥ 5 = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	вежа ≥ 8 + стабільний міст = 2; вежа 6–7 = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	вежа ≥ 10 + міст із 2 перекладинами = 2; простий міст = 1.

Типові помилки:

Вузька/крихка основа; перевантаження верхівки; міст без чітких «опор».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Вербалізація: «Основа — широка, верх — легкий».
- Візуальні підказки: відкласти «важкі» кубики в «зону основи».
- «Пальчик-тест» стійкості перед наступним ярусом.

Спрощення: Менше блоків (6–8); підказка-схема «низ широкий — верх вузький».

Ускладнення (для старшого дошкільного віку):

Умова «міст витримає машинку»; додати «арку» (перекладина + підтримки збоку).

Ризики та профілактика:

Падіння кубиків на пальці → правила: будувати повільно, не підносити вище обличчя.

Фрустрація → «право на переробку», похвала за стратегію, а не лише результат.

2.2. «СОРТУВАЛЬНИК ІЗ ПРАВИЛАМИ» (КЛАСИФІКАЦІЯ ТА КОГНІТИВНА ГНУЧКІСТЬ)

Мета (з індикаторами): класифікація за однією ознакою (колір/форма). Перемикання правила (когнітивна гнучкість) без зниження точності. Утримання інструкції в робочій пам'яті.

Матеріали: 12 фішок (2 кольори × 2 форми по 3 шт. кожної комбінації), 2 чашки/контейнери з наліпками-підказками («колір», «форма»).

Процедура: Серія 1: «Сортуй за кольором». Показати 1–2 приклади.

Серія 2: «Тепер за формою» (чітко промовити зміну правила, замінити наліпку).

Під час роботи ставити м'які нагадування: «Яке правило зараз?»

Спостережувані показники:

Точність сортування в кожній серії;

Час реакції після зміни правила (чи є «інерція» попереднього);

Самоконтроль: дитина сама виправляє помилку.

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	правильно 8–10/12 = 2; 5–7 = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	10–12 = 2; 8–9 = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	12/12 = 2; 10–11 = 1.

Типові помилки:

«Залипання» на першому правилі; ігнорування другої ознаки.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Вербалізація: «Старе правило пішло спати — нове прокинулося».
- Жести: торкнутися наліпки-символу правила; «стоп-рука → нове правило».
-

Спрощення:

Зменшити до 8 фішок; послідовне сортування з паузою між серіями.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку):

Додати третю ознаку (розмір); **зміна правил** - кожні 4 фішки за сигналом.

Ризики та профілактика:

- Перевтома уваги → короткі серії, пауза 20–30 с.

- Підкреслювати процес («як ти здогадався/здогадалася?»), не лише результат.

2.3. «ЗАПАМ'ЯТАЙ І ПОВТОРИ» (РОБОЧА ПАМ'ЯТЬ/ПОСЛІДОВНОСТІ)

Мета (з індикаторами): утримання послідовності стимулів (2–4 картки) у робочій пам'яті. Серійна організація мовлення: відтворює в тому ж порядку. Стратегії кодування: групування, проговорювання пошепки.

Матеріали: 6 предметних карток (знайомі зображення, без зайвих деталей), ширма/папка для приховування.

Процедура: Показати по 1 картці/сек у ряд, називаючи: «Кішка — м'яч — будинок...».

Закрити картки, запропонувати повторити в тому ж порядку.

2–3 серії із поступовим збільшенням довжини ряду:

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: 2→3;

СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: 3→4;

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: 4.

За потреби — одна навчальна спроба з відкритими картками.

Спостережувані показники: Максимальна довжина правильної послідовності;

Збереження порядку (а не просто перелік);

Використання стратегії (шепіт, ритм, «історія»).

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	довжина 2–3 = 2; тільки 2 = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	3–4 = 2; 3 з допомогою = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	4 = 2; 3 = 1.

Типові помилки:

Перестановка місць; пропуск середнього елемента; «залипання» на першій картці.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Ритмізація: плеск під кожне слово; об'єднання в мікро-сюжет.
- Повтор інструкції короткою формулою: «Ті самі — в тому ж порядку».

Спрощення:

Замість слів — повтор послідовності жестів/звуків (легше для молодшого дошкільного віку).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку):

«Зворотний порядок»; додати 1 відволікач (стук олівцем) перед відтворенням.

Ризики та профілактика:

Перевантаження пам'яті → обмежити до 3 серій; робити паузи.

Зниження мотивації після помилки → «право на другу спробу» з підказкою-ритмом.

2.4. «СКІЛЬКИ КОМУ?» (РАХУНОК І ВІДПОВІДНІСТЬ 1:1)

Мета (з індикаторами): лічба предметів з одна-до-однієї відповідністю (доторк — слово). Порівняння кількостей («більше/менше/порівну») на наочних множинах. Прості операції додавання/віднімання в межах 10 (на предметах).

Матеріали: 6 фішок, лялька/ведмедик, 2 «тарілочки», смужки-доріжки (для розкладки 1:1).

Процедура: «Полічи до...» (МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: до 5; СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК–СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: до 10) — викладати фішки в ряд, торкаючись кожної.

«Розклади порівну між мною та ведмедиком» — по черзі на тарілочки.

«Де більше/менше?» — порівняти ряди; зафіксувати жестом «доріжка довша/коротша».

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Додай 2 до 4», «Забери 1 з 6» — виконати **на фішках**, потім проговорити.

Спостережувані показники:

Синхронізація дотику й слова («один-два-...» без пропусків/подвоєнь);

Розуміння «порівну» (обидві тарілки завершуються одночасно);

Перехід від конкретних дій до словесного формулювання.

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	лічба до 5, розклад 1:1 до 4 = 2; помилки = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	лічба до 10, порівняння 6 та 4 = 2; дрібні помилки = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	додай/забери в межах 10 на предметах = 2; помилки в межах 6 = 1.

Типові помилки:

«Проспікування» числівників без відповідності дотику.

Починає лічбу не з 1; змішування «більше/менше».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:**Корекції:**

- Повільний темп + вказівний жест; смужки-доріжки для 1:1.
- Візуальні знаки «>» «<» як «довша/коротша стежка».

Спрощення:

Менші множини (до 3–4); парування «фішка-фішка» без числівників.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку):

Словесні задачки («було 5 печив, 1 з'їли...»); запис результату цифрою-карткою.

Ризики та профілактика:

Дрібні фішки → використати великі, нековзкі; нагляд дорослого.

Фрустрація → міняти формат (іграшкова «черга» за печивом), хвалити за стратегію.

2.5. «ЗНАЙДИ ЗАКОНОМІРНІСТЬ» (ШАБЛОНИ ТА СЕРІАЦІЯ)

Мета (з індикаторами): розпізнавання закономірностей у послідовностях (колір/форма/розмір). Продовження послідовності за правилом (тощо). Серіація за розміром (впорядкування «від малого до великого»).

Матеріали: кубики 2 кольорів і 2 розмірів (малий/великий; для старшого дошкільного віку — додати «середній»), смужка-основа.

Процедура: виклади АВАВ_ (дитина завершує), далі ААВ ААВ_, потім «малий→середній→великий».

Прогнозовані відповіді або дії дитини: А — завершує АВАВ =2; із підказкою =1. В — АВАВ + ААВ =2; тільки АВАВ =1. С — обидва + серіація розміру =2; частково =1. Серіація розміру: «Малий → середній → великий», розкласти 3–5 елементів.

Попросити дитину вербалізувати правило («червоний-синій чергуються», «два червоні — один синій...»).

Спостережувані показники:

Правильне доповнення без підказки.

Уміння **пояснити** правило.

Перенесення правила на нові предмети (інша форма/колір).

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	завершує = 2; з підказкою = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	2; тільки = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	обидва + серіація розміру = 2; частково = 1.

Типові помилки:

Механічне продовження «навмання»; ігнорування останнього елемента; труднощі з середнім розміром.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Озвучування ритму («та-ТА, та-ТА...»); покажчик-«віконце» рухається по ряду.
- Для серіації — «ліфт росте»: прикладати кубики один до одного, порівнювати.

Спрощення:

Лише колір (2 кольори), 4-елементні ряди.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку):

Комбіноване правило (колір + розмір); продовження з **двома** порожніми клітинками.

Ризики та профілактика:

Дрібні деталі — небезпека до рота → використовувати великі кубики, нагляд.

Перевтома контролю уваги → зміна активності (рухливе завдання між серіями).

ЗАГАЛЬНІ НОТАТКИ (ДО ВСІХ 5 ЗАВДАНЬ)

Дозування: 2–3 серії по 2–4 хв, паузи 30–60 с.

Мотивація: фішки-«зірочки», проговорення стратегії («як ти це зробив?»).

Фіксація результатів: запис найкращої спроби; короткий коментар про стратегії та помилки.

Індивідуалізація: для дітей із РАС/РДУГ — менші набори, більше вербалізації правила, ритмізація, візуальні підказки.

3. ЕМОЦІЙНИЙ / СОЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМ (3 завдання)**3.1. «ВПІЗНАЙ ПОЧУТТЯ» (ЕМОЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ)**

Мета (з індикаторами): розпізнає базові емоції за мімікою (називає щонайменше 4–6 із набору). Добирає ситуацію-приклад до емоції («Хто отримав наліпку?» → «радість»). Розуміє причину почуття (вербалізує «бо...», «тому що...»).

Матеріали: 6 карток емоцій (радість, сум, злість, страх, здивування, спокій) + 6–8 предметно-сюжетних карток ситуацій.

Процедура (5–6 хв):

Покажи 2–3 картки емоцій, коротко проговори ознаки (очі, брови, рот).

Запропонуй дитині назвати емоцію. Якщо вагається — дай 2 варіанти («радість чи сум?»).

Поклади перед нею 2–3 ситуаційні картки й попроси підібрати до емоції.

Попроси пояснити зв'язок: «Чому ця картка підходить?».

Спостережувані показники: точність назви; відповідність підбраної ситуації; наявність причинного пояснення; адекватність інтонації.

Шкала оцінювання (точність/розуміння):

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	правильно 3–4/6 = 2; 2/6 = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	5/6 = 2; 4/6 = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	6/6 + приклад ситуації = 2; 5/6 = 1.

Типові помилки: плутає «страх/здивування»; називає дії замість емоцій («він бігає»); вибирає випадкову ситуацію.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Візуальні підказки-«маски» (іконки брови/очі/рот).
- Дихальна пауза перед відповіддю («вдих-видих — подумай»).
- Вербалізація: «У суму — опущені кутики рота; у радості — підняті».

Спрощення: 3–4 емоції, вибір («радість чи сум?»).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): додай «відразу/гордість»; попроси придумати **власний** приклад ситуації.

Ризики та профілактика:

- Тригери (страх/злість) → уникати надто інтенсивних зображень; підтримувальні фрази.
- Перевтома уваги → працювати блоками по 2–3 картки з мікропаузами.

3.2. «ЩО ПОДУМАЄ ЛЯЛЬКА/ВЕДМЕДИК?» (ПЕРСПЕКТИВА)

Мета (з індикаторами): ураховує обмежену поінформованість іншого (лялька/ведмедик «не бачила/не бачив»). Пояснює вибір («вона шукатиме там, де бачила раніше»). Утримує умову в пам'яті після зміни.

Матеріали: 2 чашки (МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК і СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК), маленька наліпка/іграшка, лялька або ведмедик.

Процедура (3–4 хв): За присутності дитини сховай наліпку під чашку (МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК).

«Лялька/ведмедик виходить» (відвернути її/його). Переклади наліпку (СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК).

Поверни ляльку/ведмедика: «Де вона шукатиме?». Попроси пояснити **чому**.

Спостережувані показники: вибір первісного місця; причинне пояснення; стабільність відповіді у 2–3 повторях (зміна умов).

Шкала оцінювання (точність/розуміння)

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	інколи вказує на первісне місце = 2; відповіді випадкові = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	стабільно вибирає первісне місце = 2; коливається = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	правильно з поясненням «бо вона не бачила/не бачив» = 2; правильна без пояснення = 1.

Типові помилки: відповідає, де є насправді; забуває, що лялька/ведмедик виходила/виходив; дає відповідь «бо так краще».

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Вербалізація сценарію («коли лялька/ведмедик вийшла/вийшов... вона/він не бачила/не бачив»).
- Візуальна позначка «очі заплющені/розплющені» у ляльки/ведмедика.
- Повільне програвання сюжету ще раз.

Спрощення: менше кроків (без перестановки — перевірка базове розуміння «бачила/не бачила»).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): три чашки; дві перестановки; запит «Що буде, якщо лялька/ведмедик загляне під чашку і не знайде?».

Ризики та профілактика:

- Фрустрація через «хитру загадку» → пом'якшуй: «Ти міркуєш як детектив», підтримка за спробу пояснення.
- Надмір повторів → не більше 3 варіацій підряд.

3.3. «СТАТУЯ» (ГАЛЬМУВАННЯ/САМОРЕГУЛЯЦІЯ)

Мета (з індикаторами): контролює імпульс: чітко завмирає за сигналом. Утримує позу 3–7 с (залежно від віку). Дотримується правила «рухаюсь — зупиняюсь» у 3–4 раундах.

Матеріали: музика/ритмічний плескіт, таймер/пісочний годинник.

Процедура (4–5 хв): Правило: «Рухаємось під музику; як я плесну — стаємо статуями».

3–4 раунди по 15–20 с руху; на плескіт — завмерти.

Варіюй пози: «Статуя героя/дерева/кішки» — заохочує контроль тіла.

Спостережувані показники: кількість **чистих зупинок**; відсутність зсувів після сигналу; тривалість утримання пози.

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	2–3 зупинки без зсувів = 2; 1–2 із мікрорухами = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	3–4 чисті зупинки = 2; 2–3 = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	4 чисті + утримує 5–7 с = 2; дрібні зсуви = 1.

Типові помилки: «дотанцюває» після сигналу; нервовий сміх і мікрорухи; дивиться на інших і копіює із затримкою.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Чіткий жест-стоп + короткий звуковий сигнал.
- Лічба вголос під час завмирання: «Раз-два-три...».
- Заздалегідь обрані **пози-еталони** (2–3 прості варіанти).

Спрощення: коротші раунди (10–12 с), повільніша музика, попереджувальний сигнал «увага».

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): раптові «фальш-сигнали» (тільки плескіт рахується), зміна темпу музики, поза з балансом.

Ризики та профілактика:

- Зіткнення під час руху → чіткі «доріжки», дистанція $\geq 1,5$ м.
- Перезбудження/падіння → «м'які» пози без стрибків; килимок, контроль гучності.

4. МОВЛЕННЄВИЙ НАПРЯМ (3 завдання)

4.1. «ПОСЛУХАЙ І ЗРОБИ» (РОЗУМІННЯ ІНСТРУКЦІЙ, ПРОСТОРОВІ ПРИЙМЕННИКИ)

Мета (з індикаторами): розуміє одностадійні (МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК), двостадійні (СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК) та тристадійні (СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК) інструкції. Коректно виконує завдання з прийменниками: у/на/під/між/перед/за. Потребує мінімум повторів/підказок.

Матеріали: 3 кольорові кубики, м'яч, 2 чашки, ведмедик/лялька.

Процедура (5 хв):

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Поклади червоний кубик у чашку», «Дай м'яча ведмедику».

СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Поклади синій кубик під чашку та доторкнись до зеленого».

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Поклади зелений між чашками, потім передай м'яч мені й постав ляльку за кубик».

Спостережувані показники: кількість виконаних кроків без повтору; точність використання прийменників; час початку дії після інструкції.

Шкала оцінювання (виконання): без повторів = 2; після 1 повтору/з мінімальною підказкою = 1.

Типові помилки: ігнорує другий/третій крок; плутає «перед/за», «у/на»; виконує не за порядком.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Підкреслюй послідовність: «спочатку... потім...».
- Мовна рамка + жест-модель («під» — рука під чашкою).
- Скороти інструкцію й додай паузи між кроками.

Спрощення: лише 1 крок + один прийменник; візуальна картка-схема.

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): 3–4 кроки з різними прийменниками; негативна інструкція («поклади зелений між чашками, але не чіпай м'яч»).

Ризики та профілактика:

- Перевантаження пам'яті → не більше 3 складених інструкцій поспіль; паузи.
- Фрустрація → позитивний фідбек за кожен правильно виконаний крок.

4.2. «РОЗКАЖИ ЗА КАРТИНКОЮ» (ЕКСПРЕСИВНЕ МОВЛЕННЯ, ЗВ'ЯЗНІСТЬ)

Мета (з індикаторами): будує зв'язне висловлювання за послідовністю картинок. Використовує граматичні зв'язки («і», «потім», «бо/тому що»). Називає дії/об'єкти, дає мінімум повторів слів-паразитів.

Матеріали: 4–6 карток сюжетної послідовності або книжка без слів (віммельбух).

Процедура (6–8 хв):

Попросіть розкласти правильну послідовність.

Запропонуйте розповісти історію, підказуй рамками: «Спочатку... Потім... Тому... Наприкінці...».

За потреби — модель 1–2 речення як приклад структури.

Спостережувані показники: кількість змістовних речень; наявність зв'язок («потім», «бо»); узгодження роду/числа; тематична послідовність.

Шкала оцінювання	
МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	–3 прості речення, називає дії = 2; окремі назви = 1.
СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	4–6 речень, зв'язки «потім», «бо» = 2; уривчасто = 1.
СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК	зв'язний міні-нарратив із причиновими зв'язками = 2; мінімальний сюжет = 1.

Типові помилки: перелік предметів без дій; граматичні узгодження «ламаються»; губить черговість.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- «Скелет історії» на картці: ① Де? ② Хто? ③ Що сталося? ④ Чому? ⑤ Чим закінчилося?
- Маркери переходів («потім», «раптом», «тому»).
- Моделювання 1 речення та повернення ролі дитині.

Спрощення: 3 картинки; доповнення речень за початком («Спочатку...»).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): альтернативна кінцівка; додай пряму мову («Він сказав...»).

Ризики та профілактика:

- Сором'язливість → формат «розкажи ведмедику»; зорові опори.
- Перевтома → перерви, чергування з руханкою.

4.3. «ІЗ ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ СЛОВО?» (ФОНОЛОГІЧНА ОБІЗНАНІСТЬ)

Мета (з індикаторами): розрізняє склади (МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК), звук на початку слова та наприкінці слова (СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК), добирає слова на звук (СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК). Використовує слухову увагу й артикуляційні підказки (з люстерком). Поступово переходить від опори на картинку до вербального аналізу.

Матеріали: картки-предмети (з простими назвами), люстерко.

Процедура (6 хв):

МОЛОДШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: плескання за кількістю складів («кіт» — 1; «машина» — 3; «помідор» — 3).

СЕРЕДНІЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Що починається на /м/?» — вибір 2 із 3 карток (м'яч, риба, машина).

СТАРШИЙ ДОШКІЛЬНИЙ ВІК: «Назви 3 слова на /с/»; виділи перший звук у своєму імені.

Спостережувані показники: правильність підрахунку складів; точність виділення першого звука; уміння добирати лексеми на заданий звук.

Шкала оцінювання: виконує рівень за віком чітко = 2;

із допомогою/помилки = 1.

Примітка: для артикуляції окремих звуків — коротка перевірка з люстерком (без тиску).

Типові помилки: плутає звук із літерою («це М, бо написано...»); рахує склади за кількістю букв; замінює початковий звук середнім.

Адаптаційні варіанти виконання дитиною дії:

Корекції:

- Артикуляційна підказка: «/м/ — губи змикаються, вібрує».
- Ритмізація складів (плеск-плеск-плеск).

- Дібрати контрастні пари звуків (/м/с/).

Спрощення: 2-картковий вибір; слова з відкритими складами (ма-ма, со-ва).

Ускладнення (для старшого дошкільного віку): добір слова на звук **у** кінці; придумати **речення** зі словом на заданий звук.

Ризики та профілактика:

- Надмірне виправлення артикуляції → короткі, доброзичливі підказки без тиску.
- Перезбудження → змішуй із руханками (плеск на звук).

ЗАГАЛЬНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ НОТАТКИ

Дозування: 2–3 серії по 2–5 хв/завдання, паузи 30–60 с.

Фіксація: запис найкращої спроби + короткий коментар про стратегії/помилки/підказки.

Підкріплення: хвалимо стратегії (як міркував/контролював себе), а не лише результат.

Індивідуалізація: для дітей із РАС/РДУГ — менші набори стимулів, чіткі візуальні опори, ритмізація, паузи.

**ПРОТОКОЛ СКРИНІНГОВОГО ОБСТЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
(3- 6(7)) років)**

ТАБЛИЦЯ 1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ДИТИНУ

Поле	Відомості
Прізвище, ім'я дитини	
Дата народження	«_ » _____ 202__ р.
Вік (повних років / місяців)	
Заклад дошкільної освіти/Центр	
Вікова група	
Вихователь(і), логопед, спеціальний педагог	
Дата обстеження	«_ » _____ 202__ р.
Місце проведення (кабінет, ігрова кімната тощо)	
ПІБ фахівця, що проводить обстеження	

Додаткові відомості (стан здоров'я, особливі умови, короткий опис поведінки дитини до початку обстеження):

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ

Бал	Опис
0	Завдання не виконане / виконане з великою кількістю помилок, потрібна постійна допомога.
1	Часткове виконання завдання, помилки, необхідні підказки / повтор інструкції.
2	Завдання виконане повністю й адекватно, без суттєвої допомоги.

ТАБЛИЦЯ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

№	Назва завдання	Короткі орієнтири для спостереження (для фахівця, згідно з діагностичним інструментарієм)	Бал (0–2)	Примітки (особливості виконання, поведінки, стратегії дитини)
1.1	«Баланс — лелека» (статична рівновага)	Статична рівновага та контроль пози; вміння утримувати центр маси над опорною площею		
1.2	«Стрибок із місця» (динамічна координація)	Координація нижніх кінцівок; відштовхування й двоноге приземлення з амортизацією		
1.3	«Намисто» (дрібна моторика, бімаунальна координація)	Точність тонких рухів пальців, узгодженість обох рук (домінантна — маніпулює, недомінантна — стабілізує), окомір і темп діяльності		
1.4	«Доріжки й контури» (зорова-моторна інтеграція, графомоторика)	Контроль олівця (сила натиску, стабільність хвату), точність ведення лінії, візуальне стеження, координацію «око-рука»		
2.1	«Вежа й міст» (просторове конструювання)	Планування дій, просторове мислення: добір блоків за розміром/стійкістю (широка основа, симетрія)		
2.2	«Сортувальник із правилами» (класифікація та когнітивна гнучкість)	Класифікація за однією ознакою (колір/форма), утримання інструкції в робочій пам'яті		
2.3	«Запам'ятай і повтори» (робоча пам'ять/послідовності)	Утримання послідовності стимулів у робочій пам'яті, серійна організація мовлення: відтворює в тому ж порядку		
2.4	«Скільки кому?» (рахунок і відповідність 1:1)	Лічба предметів з одна-до-однієї відповідністю, порівняння кількостей, прості операції додавання		
2.5	«Знайди закономірність» (шаблони та серіація)	Розпізнає закономірності у послідовностях, продовження послідовності за правилом, серіація за розміром		

№	Назва завдання	Короткі орієнтири для спостереження (для фахівця, згідно з діагностичним інструментарієм)	Бал (0–2)	Примітки (особливості виконання, поведінки, стратегії дитини)
3.1	«Упізнай почуття» (емоційна компетентність)	Розпізнає базові емоції за мімікою, добирає ситуацію-приклад до емоції, розуміє причину почуття		
3.2	«Що подумає лялька/ведмедик?» (перспектива)	Ураховує обмежену поінформованість іншого, пояснює вибір, утримує умову в пам'яті після зміни		
3.3	«Статуя» (гальмування/саморегуляція)	Контролює імпульс: чітко завмирає за сигналом, утримує позу 3–7 с (залежно від віку), дотримується правила «рухаюсь — зупиняюсь»		
4.1	«Послухай і зроби» (розуміння інструкцій, просторові прийменники)	Розуміє інструкції, виконує завдання з прийменниками: у/на/під/між/перед/за		
4.2	«Розкажи за картинкою» (експресивне мовлення, зв'язність)	Будує зв'язне висловлювання за послідовністю картинок, використовує граматичні зв'язки («і», «потім», «бо/тому що»)		
4.3	«Із чого починається слово?» (фонологічна обізнаність)	Розрізняє склади, звук на початку слова та наприкінці слова, добирає слова на звук, використовує слухову увагу й артикуляційні підказки, переходить від опори на картинку до вербального аналізу.		

ТАБЛИЦЯ 3. СУМАРНІ БАЛИ ЗА НАПРЯМАМИ

Напрямок	Завдання (№)	Максимум балів	Отримано балів	Орієнтовний рівень
Фізичний розвиток	1.1, 1.2, 1.3, 1.4	8		
Когнітивний розвиток	2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5	10		
Емоційно-соціальний розвиток	3.1, 3.2, 3.3	6		

Напря́м	Завдання (№)	Максимум балів	Отримано балів	Орієнтовний рівень
Мовленнєвий розвиток	4.1, 4.2, 4.3	6		
ЗАГАЛЬНА СУМА	1.1–4.3	30		

Приклад орієнтовної інтерпретації

Діапазон загальної суми балів	Орієнтовний рівень
24–30 балів	Високий рівень сформованості відповідних функцій / навичок
17–23 балів	Достатній рівень
16–10 балів	Середній рівень (потребує заходів підтримки)
0–9 балів	Низький рівень (доцільне додаткове, розгорнуте обстеження)

ТАБЛИЦЯ 4. ЯКІСНИЙ ОПИС РЕЗУЛЬТАТІВ

Блок	Опис
1. Особливості поведінки дитини під час обстеження	
2. Сильні сторони (ресурси) дитини	
3. Зони можливих труднощів / ризики	
4. Рекомендації для батьків / педагогів / фахівців	

ТАБЛИЦЯ 5. ПІДПИСИ

Сторона	Реквізити
Фахівець, що проводив(ла) обстеження	Підпис _____ ПІБ
Батьки / законні представники ознайомлені з результатами	Підпис _____ <i>Дата</i> « » 202 р.